

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

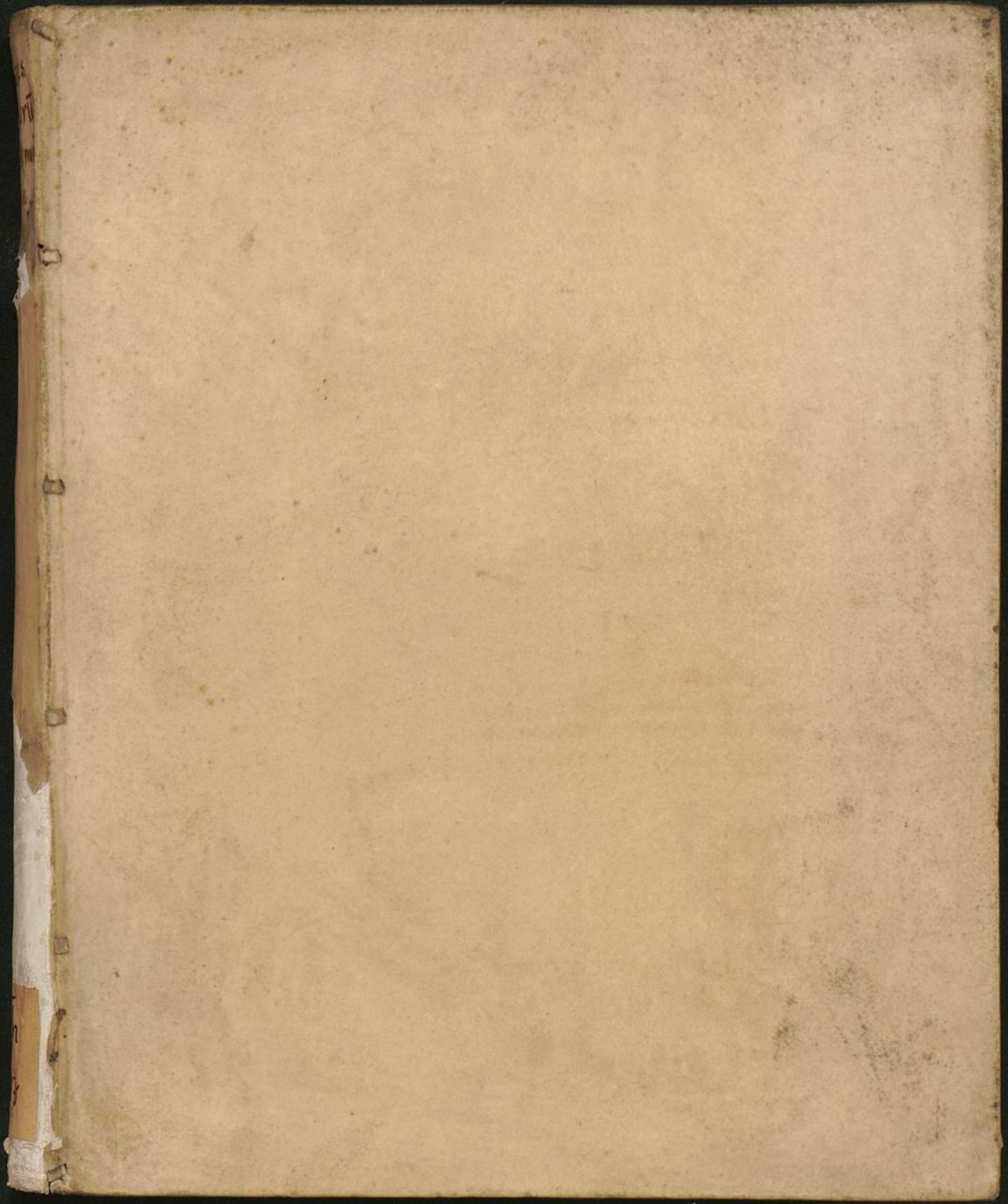
Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicæ Pertinentes Ad Anteriores Theses Defensas In Collegio Adriani VI. Pontificis

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1684?]

urn:nbn:de:hbz:466:1-40515

Th. 270.

D. IV

3.

PHILOSOPHIA MORALIS

TRACTATUS

APPENDIX

PROPOSITIONES

DE LIBERTATE

LIBERTAS EST CAPACITAS
VOLUNTATIS
SELECTIONIS
INTER
DIVERSAS
ALTERNATIVAS
ACTIONUM
QUIBUS
SUBIACET
EQUALE
POTENTIALIS
CONTRARIUM
POTENTIALIS
CONTRARIUM
POTENTIALIS
CONTRARIUM

T H E S E S
THEOLOGICÆ

P E R T I N E N T E S
A D
A N T E R I O R E S T H E S E S

DEFENSAS IN COLLEGIO ADRIANI VI. PONTIFICIS,

Q U A S

P R Æ S I D E

EXIM. VIRO DOMINO AC MAG. NOSTRO

GUMMARO HUYGENS

L Y R A N O.

DEFENDET

HENRICUS VAN TURNHAUT Ex MEIRLE.

In Collegio ADRIANI VI. Pontificis die X. Martii anno 1684.

L O V A N I I,

Typis GUILIELMI STRYCKWANT sub aurea Lampade.

CONCLUSIO PRIMA.

Proponitur & explicatur doctrina nostra de Charitate, cui nupere Anti-theses frustra opponunt quedam ab inconvenienti argumenta, aliaque his affinia.

In 1. Julii anno superiori posuimus Theses Theologicas de Charitate, quarum scopus erat ostendere, quod quælibet nostra actio debeat referri in Deum, sive quod Deus debeat esse finis ultimus cujuslibet nostræ actionis: item ostendere quod morali quodam modo loquendi, Deus semper amore prædominante amari debeat, id est, quod Deus esse debeat finis ultimus cujuslibet agentis. Quod priorem doctrinam attinet, sexcenties illa fuit à Lovaniensibus proposita ac defensa: & licet ab Adversariis sæpissimè impetita, nihil tamen solidi fuit contra eam unquam ab ullo hætenùs allegatum; ne quidem Romæ, quando Adversarii hoc cum cæteris Lovaniensium dogmatibus S. Sedi per ipsosmet Lovanienses exhibitis, quantò potuerunt conatu, toto biennio impugnare non destiterunt: ut proindè vel hinc colligi possit, quod etiam nunc contra dictam doctrinam in Anti-thesibus supra dictis nihil solidi producat. Expendemus nihilominus, nimirum in harum Thesium Conclusionem sequenti, ea quæ iterum iterumque adversus doctrinam hanc ex Baio allegantur: & Conclus. 5. ac 6. quæ ex Conc. Trid. & August. proferuntur. Quod posteriorem nostram doctrinam attinet, quâ dicimus quod Deus morali quodam modo loquendi semper amore prædominante amari debeat, sive quod Deus debeat esse finis ultimus cujuslibet agentis; idem, qui nunc Anti-thesium est auctor mira ac multa contra eam protulit in suis Thesibus 12. Julii, anno 1683. Eadem penè quæ tunc, more suo iterum in Anti-thesibus reproducit: quare pro solutione eum remitto ad conclusionem octavam Thesium nostrarum, quas die 13. Augusti, eodem anno 1683. in Thesium nostrarum de Charitate, & quarumdam aliarum defensionem edidimus.

Porro ut hanc nostram de Charitate doctrinam etiam in his Thesibus paulisper explicemus, notatu dignum: sicut omnes Theologi fatentur Deum debere semper morali loquendi modo haberi à nobis pro fine ultimo, cordis nimirum, sive ipsius agentis, idque sub peccato mortali; ita nos dicimus Deum debere semper (morali iterum loquendi modo) amari amore prædominante. Præterea sicut omnes Theologi fatentur mortaliter peccari, quoties finis ultimus, nimirum agentis, constituitur in aliquo, quod Deus non est; ita nos fatemur mortaliter peccari, quoties amore prædominante amatur aliquid quod Deus non est. Deindè sicut juxta famosam illam Theologorum sententiam de fine ultimo agentis, quilibet sub obligatione peccati mortalis debet animò sic esse constitutus, ut quovis tempore, morali iterum loquendi modo, de illo affirmari possit: habet Deum pro fine ultimo; ita quoque debet secundum nos, sub obligatione iterum peccati mortalis, animo ita esse comparatus, ut quovis

tem-

tempore, morali modo loquendi de illo affirmari possit: amat Deum amore prædominante. Insuper dicimus, huic obligationi non satisfieri per habitum quemdam otiosum: imò non magis admittimus habitum Charitatis otiosum in adultis, quàm habitum avaritiæ otiosum in illis, qui finem ultimum ponunt in divitiis. Deniquè asserimus absolute fieri posse, ut Avarus plures Missas audiat, horas Canonicas legat; & interea nihil ex avaritia agat: adeoque etiam absolute posse fieri, ut homo amorem Dei prædominantem retinens ludat, studeat, etiam per horas aliquas nihil horum faciat ex charitate.

Cum Anti-thesium auctorem latere non possit hanc esse nostram de amore prædominante doctrinam, quæ de fine ultimo, frustra objicit, quòd illa nulli Majorum nostrorum, alteriusvè Academiæ Doctore sit cognita; cum eam negare non possint, quotquot tenent hominem sub obligatione peccati mortalis (quod passim dicunt omnes) debere Deum semper habere pro fine ultimo agentis; sive sub obligatione peccati mortalis nunquam licitum esse constituere finem ultimum agentis in creatura: ineluctabili namque consequentia (ut pluries dictum est) sequitur: non constituitur finis ultimus in creatura, ergò Deus amatur amore prædominante: sicut ab opposito, ut aiunt, sequitur: non amatur Deus amore prædominante, ergò ponitur finis ultimus, agentis scilicet, in creatura. Quisquis proinde in hoc consequente cognoscit peccatum mortale, prout agnoscunt passim omnes, debet fateri quòd sit peccatum mortale non amare Deum amore prædominante, intellige rursus morali loquendi modo; secundum quem de justo dormiente, ludente, studente, & per aliquot horas nihil ex charitate agente, rectè affirmatur quòd Deum amet amore prædominante, sive quòd Deus sit ipsi finis ultimus agentis. Iterum ergò repeto, ut etiam affectatè Anti-thesium auctoris ignorantia occurrat, me non asserere quòd sub peccato mortali homo teneatur habere actum sive exercitium continuum amoris Dei prædominantis, prout actum & exercitium continuum intelligunt scholæ, quibus ut actus ex. gr. amoris Dei censeatur exerceri continuò, nequaquam sufficit, ut juxta moralem loquendi modum sæpius à nobis descriptum verè dicatur: hic amat Deum, hic pro fine ultimo habet Deum; sed scholæ requirunt, ut eodem modo Dei amor exerceatur, sicut requirunt actu exerceri ambulationem, ut quis dicatur ambulare. *An is ergò, inquit Anti-thesium Auctor, actus amoris Dei, quem exigit primo instanti usus rationis S. Thomas, non est verus actus amoris Dei?* & pergit: *an non est actus de quo loquuntur Theologi cum Sancto Doctore more scholæ?* Respondeo: amorem Dei prædominantem non posse inchoari, sive exerceri primo instanti, nisi ponatur actus prout intelligunt scholæ; sed si de continuatione agatur, de aliquo homine postquam amorem Dei prædominantem ita exercuerit, ut jam illum veluti cordis sui possessorem habeat, posse affirmari juxta moralem modum loquendi, quòd Deum amet amore prædominante, licet amorem illum non continuet, sive non exerceat continuò, ut intelligunt scholæ: hæ enim non dicent actum continuum, & exercitium amoris Dei reperiri in homine justo dormiente, aut actum & exercitium avaritiæ exi-

stere in avaro dormiente ; prout etiam non dicent in iusto studente , ludente , dum per horas aliquot nihil ex charitate agit, reperiri actum & exercitium amoris Dei. Idem esto iudicium de Avaro per horas aliquot nihil agente ex avaritia. Ego autem antehac clarissime dixi, & iterum ad nauseam repeti, quod de iusto, ac proinde de aliquo qui jam posuit amorem Dei prædominantem, dormiente, studente, ludente, &c. in circumstantiis ante descriptis, juxta moralem illum modum loquendi rectè dicatur etiam tunc, quod amore prædominante amet Deum. Declaratur in simili ; non potest fieri ut quis incipiat finem ultimum constituere in Deo, in divitiis, &c. nisi, dum hæc incipit, ponat actum amoris prædominantis, prout poni actum intelligunt Scholæ; sed si de continuatione agitur, de aliquo homine postquam in antedictis finem ultimum jam posuerit, posse affirmari juxta moralem modum loquendi etiam jam dormiente aut per horas aliquot nihil ex amore Dei vel divitiarum agente : habet pro fine ultimo Deum, habet pro fine ultimo divitias. Sicut de constituente finem ultimum in Deo hæc dicuntur ; ita de amante Deum amore prædominante : hæc enim se mutuo inferunt ; quin & prorsus eadem sunt.

Ex his inferitur nihil magis esse à veritate alienum quàm, quod contendit Adversarius, ex hac doctrina consecrarium esse, quod qui timet & non amat, id est, qui exercet actum timoris non ex amore Dei, peccet mortaliter. Etenim jam toties dictum est, quod de iusto per horas aliquot ludente, studente, etsi nihil horum faciat ex Charitate sive amore Dei, rectè adhuc possit affirmari juxta antedictum moralem modum loquendi ; amat Deum amore prædominante : adeoque etsi aliquis hic & nunc eliciat timorem non ex amore Dei, & hoc sensu, id est, quò scholæ loquuntur, non amet Deum ; rectè tamen dicatur etiam tunc juxta moralem modum loquendi amare Deum amore prædominante : adeoque non est secundum nostra principia necessarium ut tunc peccet mortaliter, prout perperam inferitur in Anti-theisibus ; quarum Auctor manifestè hallucinatur, dum ex dicta nostra doctrinâ putat se insuper posse inferre, quod peccata alias venialia, si absit amor Dei prædominans, erunt mortalia ; item quod omne opus quantumvis alias bonum, erit peccatum mortale : Etenim si solummodò absit actus sive exercitium amoris Dei prædominantis, more scholæ loquendo, prout abest à iusto dormiente, vel per horas aliquot studente, aut ludente, sic ut nihil horum faciat ex charitate ; tunc ante dicta non solum non erunt peccata mortalia, sed nec ipsa amoris Dei prædominantis omissio tunc erit peccatum mortale. Sed demus (quod tamen falsum) nos agere de homine qui sic omittit amorem Dei prædominantem, ut ne quidem juxta moralem antedictum modum loquendi possit de illo affirmari : hic amat Deum amore prædominante : etsi tunc omissio ista sit peccatum mortale, non debent idcirco ante dicta esse peccata mortalia. Rem declaro in hunc modum : demus aliquem hominem qui à 50. annis nunquam elicuit amorem Dei prædominantem : nunquid etiam secundum Anti-theisium Authorem iste peccabit mortaliter, si adhuc pergat omittere amorem Dei prædominantem ? Si affirmet, rursùm quæro, an Author Anti-theisium propterea

reà dicet, quod in tali homine totò tempore quò peccabit mortaliter ulterius
omittendo amorem Dei prædominantem, omne opus quantumvis aliàs bonum
erit peccatum mortale? An dicet quod, ut mihi objicit, & ipsa illa opera bona
quæ exigit Concilium Trid. veluti dispositiones ad justificationem, ut sunt metus
gehennæ, spes gloriæ æternæ, aliæque virtutes destitutæ Charitate illâ prædo-
minante, peccata sunt futura, & quidem, ut ipse ait, mortalia? An denique
dicet quòd peccata omnia toto illo tempore erunt mortalia, nulla verò venialia?
Videt hinc, credo, Anti-thesium Auctor quam meritò in Thesibus 13. Augusti
1683. defensis, Conclusionè 8. dixerimus: *appage puerilia hac corollaria, qua sin-
guntur ex doctrina nostra esse consecraria.* Dum hoc nostrum responsum illic leger,
unà reperiet solutionem objectionis quam in Anti-thesibus iterum resumit, scili-
cet quòd non nisi lentè & per gradus, ut adhuc ante objecerat, secundum nos
perveniri solitum sit ad amorem Dei prædominantem: ergò (inferebat, & nunc
iterum infert) secundum nos non solet perveniri primo instanti usûs rationis ad
amorem Dei prædominantem: ergo illo instanti peccatur mortaliter. Ad quam
objectionem nunc iterum respondemus in hunc modum. Quòd primo instanti
usûs rationis elici debeat amor Dei super omnia sub obligatione peccati mortalis,
est ipsissima sententia S. Thomæ, & S. Franc. Salesii: multi-ne sint an pauci,
qui isti obligationi satisfaciunt, est quæstio facti. Ad hunc amorem etiam primo
instanti usûs rationis eliciendum, non nisi lentè & per gradus perveniri solet; sicut
ad amorem sæculi prædominantem, qui primò instanti usûs rationis exercetur,
sæpè lentè & per gradus pervenitur: adeòque sicuti amor sæculi prima sua initia,
& deindè incrementa ante usum rationis acquirit; ita & amor Dei. Quare non
levis habenda cura, tum ut ante usum rationis jaciuntur in puerorum animos se-
mina & incrementa amoris Dei prædominantis, tum ne jaciuntur semina & in-
crementa amoris sæculi prædominantis: neque hoc solùm, sed ut succrescentes
ex peccato originali cupiditates, etiam illo tempore, mortificationibus tenellæ
isti ætati congruis reprimantur, & quantum fieri potest extirpentur, advigilando
potissimùm ad concupiscentias ac passiones illas, quæ in hoc illove puero cæteris
prædominantur. Sed negat Anti-thesium Auctor quòd semina & incrementa
amoris Dei prædominantis possint capi à pueris ante usum rationis in ordine ad
amorem tam sublimem; quòd pueri, inquit, *quid rei Deus sit, quid rei creatura, non
percipiant.* Quibus respondeo, quòd pueri nimis benè, etiam anno quinto &
quarto, ac citiùs, objecta concupiscentiarum percipiant, ut sunt ambitionis,
vanitatis, vindictæ, gulæ, libidinis veneræ, &c. in quibus eos, etiam ab illa
ætate, corruptionem suam incipere, quam postea in ipsa adulta ætate pertina-
citer sæpè retinent, quotidiana docet experientia. Notum est illud S. Augustini
lib. 1. Confess. c. 7. *Vidi ego & expertus sum zelantem parvulum: nondum loquebatur, &
intuebatur pallidus amarò aspectu collactaneum suum.* Quòd pueri, ut vult Anti-thesium
Auctor, amentibus comparandi sint; si intelligat perfectè amentes, prorsus
nego: magna siquidem inter hos & illos quoad prudentiam, judicium, & in
utrisque incrementa est diversitas. Fateor difficiliùs illis annis capi semina amo-

ris Dei prædominantis: captuntur tamen, quod iterum experientia satis notum. De Saleſio ſpecialiter illud memorabile refertur in ejus vita, quod prima verba quæ locutus eſt hæc fuerint: *Deus & Mater diligunt me.* Hinc vir ille non eſt veritus dicere: *Hæc eſt iſta dilectio, quæ talem æſtimationem de Deo conſtituit in animabus noſtris, & facit ut tantoperè æſtitemus felicitatem, quod ipſi ſumus grati, ut hanc præferamus & ſuper omnia reliqua amemus.* Nonne vides, *Theotime,* quod quiſquis Deum illum in modum amat, habeat animam ſuam totam, omneſque ſuas vires Deo dicatas, quod ſemper & in æternum in omni occaſione præfert amicitiam Dei rebus omnibus, & erit ſemper paratus deſerere totum mundum, ut conſervet amorem quem debet bonitati Divina? In ſummâ, eſt amor excellentia, vel excellentia amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in ſpecie, ſeu generaliter & particulariter unicuique mandatus eſt, ET HOC A PRIMO MOMENTO QUO INCIPIUNT UTI RATIONE. Amor ſufficiens cuilibet, & neceſſarius ſingulis ad ſalutem. Videt, credo, Anti-theſium Auctor, quod vir ille Sanctus doctrinam noſtram de amore Dei prædominante hic exprimat terminis clariffimis & fortiffimis. Quid ad hæc respondebit? An negabit Virum ſanctum nobilcum ſentire? An fortè dicet & illum cum Baio eſſe condemnatum? An denique ex hujus Viri ſancti doctrinâ tam ſanctâ, etiam inferet puerilia illa corollaria, quæ ut ſuprà retulimus, infert ex doctrinâ noſtrâ? Saleſius evidenter nobilcum ſentit quod ille amor à primo momento quo incipiunt uti ratione fit neceſſarius ſingulis ad ſalutem. Si Anti-theſium Auctor in hoc puncto cum Saleſio conſentiret, nos cum ipſo non litigaremus ſuper quæſtione alia, quam movet occaſione ſententiæ D. Thomæ, opinantis quod amor Dei prædominans per ſe juſtificet à peccato originali: hæc enim quæſtio, quamdiu de ſolo peccato originali agitur, parum facit ad praxim; neque enim valet conſequentia: talis amor per ſe juſtificat à peccato originali, ergo etiam per ſe juſtificat à peccatis mortalibus actualibus: nam clarum eſt dari diſpoſitiones, quæ etſi per ſe ſufficiant ad remiſſionem peccati levioris, non tamen ſufficiunt ad remiſſionem peccati gravioris. Sed inſtat Anti-theſium Auctor: amor Dei prædominans eſt actus amoris Dei præcipuus, primo mandato præceptus; ergo ille per ſe juſtificat. (Quod de Michaële Baio toties & tam importunè recantat examinabitur in ſequenti Concluſ. & inane eſſe oſtendetur) Huic objectioni respondeo, quod amor Dei prædominans vocetur actus præcipuus reſpondens primo mandato, quatenus eſt præcipua ſpecies inter duas illi reſpondentes: altera namque ſpecies eſt amor Dei caſtus, etiam comprehendens amorem Dei non prædominantem; adeoque inferiorem quàm fit prædominans. Hæc appellatio, qua amor Dei prædominans vocatur hoc ſenſu actus præcipuus, aded eſt conſpicua, ut ipſum Auctorem Anti-theſium latere nullatenus potuerit: ſiquidem nimis manifeſtum eſt amorem Dei prædominantem alio ſenſu non poſſe dici actum præcipuum. Quis enim ita deſipiat, ut de amore Dei prædominante indefinitè, aded quæ univerſaliter pronunciet, quod fit actus præcipuus reſpondens primo mandato, præcipuus ſcilicet eò ſenſu, ut hõc ipſo quò aliquis amor Dei eſt prædominans, inſit ei tanta perfectio, ut in nullo alio actu amoris Dei detur perfectio major? Hoc enim non ſolum manifeſtè falſum eſt, ſed

sed evidentem etiam implicat contradictionem: deberet enim quilibet actus amoris prædominantis habere tantam perfectionem, ut nullus alius habeat majorem: Ex. gr. deberet actus amoris prædominantis requisitus secundum nos cum Sacramento penitentiae habere tantam perfectionem, quantam habuit in suis actibus Diva Virgo adhuc vivens in mundo, imò quantum ipsa aut etiam humanitas Christi jam habet in cælo.

CONCLUSIO SECUNDA.

Doctrina nostræ de amore Dei prædominante anteriori Conclusionem expositaè sophisticè opponitur condemnatio quarundam propositionum, quas Adversarii nostri Michaëli Baio adscribere affectant. Sophismati illi respondetur per hanc conclusionem Logico-Theologicam.

Nihil Adversariis nostris familiarius, quàm contrà Lovaniensium de amore Dei doctrinam adferre illud sexcenties repetitum: *ita Baius, ita Baius*: mirè namque illud eis opportunum videtur, tum ut Lovanienses apud imperitos suspectos faciant de inobedientia erga Summos Pontifices; tum ut, quando nihil aliud quod contra nos allegent amplius habent, iterum refugiant ad sophisma suum ordinarium: *ita Baius, ita Baius, ergo &c.* quod uti in omnibus ferè Thesibus anterioribus, ita nunc iterum in Anti-thesibus, mutatâ paulisper verborum expressione continuò repetitur. Quare non inutile fore credo, si detractâ ejus larvâ ostendero qualiter in materia, ut vocant, & qualiter in forma peccet illud sophisma: Peccat namque in materia, quatenus falsò supponit decisum esse, quod hæc illavè propositiones, quas ex Decreto Summorum Pontificum Pii V. & Gregorii XIII. nobis objicere placet, sint Michaëlis Baii: nulla siquidem in Decreto isto fit mentio Baii. Iterum dico, nullam omninò mentionem Michaëlis Baii fieri in decreto isto. In materia etiam peccat, dictum Sophisma, dum 76. Propositiones isto Decreto proscriptas, *Baianas* vocat, aliisque similibus sive loquendi, sive argumentandi modis eas à Bajo assertas indicat. Hinc Lovanienses, si aliquid istis propositionibus vel affine habeant, coram imperitis traducuntur ut Baiani, suspecti, hæretici.

Superest ut Sophisma illud etiam in forma peccare ostendatur: quod faciliè patebit, si advertas reduci ad formam duplicis syllogismi: primus hic est: *hæc illavè propositio ex 76. ex. gr. 16. 25. &c. est condemnata in sensu ab assertoribus intento: atqui Baius est earum assertor; ergò istæ propositiones sunt condemnatæ in sensu Baii.* Deindè ex conclusione prioris syllogismi veluti Majore fit syllogismus secundus hujus formæ; *istæ propositiones sunt condemnatæ in sensu Baii; Lovanienses tenent sensum Baii; ergò Lovanienses tenent sensum condemnatum.* Prior dictorum syllogismorum, uti & posterior, peccat in forma: quia in neutro medium distribuitur. Non in priori, quia sensus majoris est, *aliqui assertores istarum propositionum intenderunt sensum condemnatum: subsumendo itaque hanc minorem: Bajus est assertor illarum propositionum; clarum est medium non distribui.*

Ut ergò distribuatur, assumenda erit hæc major: *omnes assertores dictarum propositionum*

sitionum tenent sensum condemnatum : sed istam majorem Adversarii nunquam probabunt. In secundo syllogismo similiter medium non distribuitur : nam majoris sensus est , *ista propositiones sunt condemnata in aliquo sensu Baii* ; atque ita subsumendo hanc minorem : *Lovanienses tenent sensum Baii* , scilicet *aliquem* , iterum clarum est quod medium non distribuatur. Patet ex his omnibus , quàm ineptè adversus Lovaniensium de Charitate doctrinam in Anti-thesibus iterùm adferatur dictum sophisma. Patet secundò quòd nil minus præstet auctor Anti-thesium quam quod per magnificentiam tituli sui facturum promisit. His addo : si ejusmodi sophismatibus uti voluero , quidquid vel cogitare mihi lubet , potero simili argumentorum formâ (omitto materiam) de Auctore Anti-thesium & quolibet alio asserere ac probare.

CONCLUSIO TERTIA.

Exhibetur doctrina Adversarii circa obligationem præcepti Charitatis , potissimum sub mortali , & nostra contra illam objectio , quæ ostenditur in Anti-thesibus non esse soluta.

Anti-thesium Auctori , ut præceptum fidei , spei & charitatis adimpleatur , sufficit si sæpius per vitam actus illi exerceantur. Quod charitatis præceptum specialiter concernit , sufficit illi ut non peccetur mortaliter , si sæpius in vita amor Dei prædominans iteretur. Et addit : sed neque tenetur homo , ne sub veniali quidem , referre omnia opera & singula in Deum ex Charitate Dei propter se dilecti formali , aut virtuali relictâ à formali. Contrâ priorem ejus doctrinam , quæ est de obligatione ad amorem Dei prædominantem , objecimus : si vicibus illis exceptis , quibus vitâ durante amor Dei prædominans iterandus dicitur , toto reliquo vitæ tempore liceat habere amorem creaturæ prædominantem , sive finem ultimum constituere in creatura ; cur non licet semper ? Cui objectioni non satisfacit Auctor Anti-thesium , dum vult Deum semper manere finem nostrum simpliciter ultimum , si à primo instanti usûs rationis , ubi summa bonitas satis propolita fuerit , ametur , isque actus amoris iteretur sæpius , neque , ut ait , retractetur per peccatum mortale. Etenim si vicibus illis exceptis , quibus illi sufficit reiterari amorem Dei , toto reliquo vitæ tempore homo ita sit constitutus , ut de illo juxtâ moralem loquendi modum in Conclusionem anteriore à nobis descriptum , affirmari non possit : amat Deum amore prædominante , sive prædominatur in illo amor Dei ; cor ejus non erit possessum ab amore Dei prædominante. Jam verò si cor non erit possessum ab amore prædominante Dei , possidebitur ab amore creaturarum , sæculi , sive mundi prædominante : adeòque etsi aliud peccatum mortale supponatur tunc non committere , nihilominus censebitur finem ultimum constituere in creatura : siquidem censetur finem ultimum constituere in illo (sive id Deus sive creatura sit) quod amore prædominante , & cor ipsum possidente amamus ; & hoc ipso quo tali amore creaturas amamus , peccamus mortaliter : hoc etsi latè probaverimus in Thesibus nostris de Charitate , hinc

tamen idem brevissimè ostendèmus, ex Scriptura, ratione, S. Thoma, & doctrina Scholasticorum de fine ultimo non constituendo in creatura. Ex Scriptura, I. 104. 2 dicitur: *Si quis diligit mundum, non est Charitas Patris in eo.* Hinc enim infertur, quod Charitas Patris non consistat cum antedicta dilectione creaturarum, sive mundi: hæc namque constituit secundum absolutam denominationem amatorem mundi sive sæculi, adeoque est peccatum mortale, cum solum peccatum mortale excludat Charitatem. Consonat etiam ratio; quia quisquis amore prædominante & cor ipsum possidente, atque adeò super omnia diligit creaturas sive mundum, Deum contemnit, dum ejus amorem hoc pacto à corde suo sic excludit, sicut avaritia in homine perfectè, ut ita loquar, avaro excludit à corde ejus liberalitatem: item sicut ambitio cor possidens & in eo prædominans excludit virtutem sibi contrariam. Conformis est, & cuilibet nota doctrina S. Thomæ, qui quòvis aliò peccatò sepositò, docet peccari mortaliter, si quis primo instanti usus rationis non ordinet seipsum ad debitum finem, id est, si tunc creaturam amet amore prædominante & cor ipsum possidente. Quod Scholasticos attinet, secundum illos mortaliter peccatur, dum finis ultimus non in Deo, sed in creatura constituitur: atqui finem ultimum constituit in creatura, quisquis creaturam amore prædominante, cor ipsum possidente, & super omnia amat. Hinc S. Thomas docet, id quod est veniale ex genere suo, fieri mortale in quantum, inquit, constituitur in eo finis: intellige finem ultimum. Censet proinde S. Thomas peccatum aliàs veniale fieri mortale, quando peccatum veniale amatur amore prædominante: quia non alià ratione quàm hæc potest S. Thomas censeri loqui de fine simpliciter, id est, fine ultimo. Neque enim dici potest, quòd ideò dicat in peccato quod aliàs foret veniale constitui finem ultimum, quia istud peccatum veniale refertur ad mortale peccatum sicut ad finem; nam S. Thomas, ut patet 1. 2. q. 88. a. 2. & 4. ex proposito duo illa inter se distinguit, dicitque veniale fieri mortale, vel quia in eo constituitur finis ultimus, vel quia ordinatur ad mortale. Non subsistit ergò interpretatio nominis, quæ Auctor Anti-thesium terminum illum, *constituere finem ultimum in creatura*, sic interpretatur, ut si amor quo Deus ut finis ultimus agentis sæpiùs amatus fuit, non retractetur per peccatum mortale (nimirum ab amore creaturæ prædominante distinctum) censeat per amorem creaturæ etsi prædominantem, adeoque super omnia, non constitui finem ultimum in creatura. Contrarium namque docet S. Thomas, dum locis citatis dicit peccari mortaliter peccatò quod aliàs foret veniale, non solum dum veniale refertur ad mortale (ut consequenter ad suam doctrinam asserere debet Anti-thesium Auctor) sed etiam dum in veniali constituitur finis ultimus, id est, dum veniale amatur amore prædominante, cor possidente, & super omnia. Violenta prorsus & contorta est explicatio termini jam allegata ex Anti-thesibus: nam terminus ille, *constituere finem ultimum*, univocè, ut aiunt, prædicatur de constituente finem ultimum in Deo, & de constituente finem ultimum in creaturâ. Univocè rursus prædicatur de illo qui primo instanti usus rationis constituit finem ultimum in creatura, & de illo qui in decursu vitæ ulterioris constituit finem

ultimum in creatura. Ex quibus omnibus inferitur, quod sicut constituere finem ultimum in Deo, est Deum amare amore prædominante cor possidente & super omnia; ita quoque finem ultimum constituere in creaturâ, sit creaturam amare amore prædominante, cor possidente & super omnia: Et similiter inferitur, quod sicut primo instanti usûs rationis finem ultimum constituere in creatura, est creaturam amare primo instanti amore prædominante; ita quoque in decursu vitæ ulterioris constituere finem ultimum in creatura, sit creaturam amare in vita ulteriori amore prædominante, &c. His modis univocè docet Sanctus Thomas peccari mortaliter, dum in peccato aliàs veniali constituitur finis ultimus, & dum docet peccari mortaliter, si primo instanti usûs rationis homo se non ordinet ad debitum finem, id est, si primo instanti usûs rationis constituat finem ultimum in creatura. Malè ergo innuit Anti-thesium Auctor se in hac parte loqui cum D. Thoma. Nec refert quod secundum S. Thomam præcepta affirmativa etsi obligent semper, non tamen obligent ad semper: nam præceptum de diligendo Deo amore prædominante continet duplex præceptum, unum expressè, alterum implicitè: expressè continet affirmativum de eliciendò actu amoris Dei prædominantis, prout actum elicere intelligunt Scholæ, id est, eo modo, quo requiritur exerceri actum ambulationis, ut quis dicatur ambulare; implicitè præcepto de diligendo Deo amore prædominante, continetur præceptum negativum de non habendo alio fine ultimo agentis sive cordis. Hoc posterius præceptum (ut patet ex doctrina S. Thomæ ante allegata de eo qui peccat mortaliter, quia constituit finem ultimum in eo quod aliàs foret peccatum veniale) obligat ad semper, prout passim præcepta negativa. Prius verò præceptum, affirmativum scilicet, intellectum prout explicuimus, more Scholæ, non obligat ad semper; quia contra illud præceptum non peccat justus, qui, prout Conclusionem primam fusè satis explicatum est, per horas aliquot ludit, studet, etsi nihil illorum faciat ex Charitate. Agimus de præcepto obligante ad amorem Dei prædominantem, idque sub mortali, non autem de præcepto referendi omnia opera in Deum, sive obligante ut nihil fiat ex cupiditate. de quo postea.

CONCLUSIO QUARTA

Ostenditur quod Auctor Anti-thesium sive pro sua, sive contra nostram sententiam circa obligationem actus referendi in Deum, malè alleget, quod eam tenuerit Baius, item quod Lutherus Calvinus &c.

PRO sententia sua de obligatione præcepti Charitatis, & potissimum pro illa quâ asserit hominem non teneri, ne sub veniali quidem referre omnia opera & singula in Deum ex Charitate Dei propter se dilecti, formali, ut loquitur, aut virtuali relictâ à formali. Pro hac sua sententia, sive contra nostram illi oppositam quam in Thesisibus de Charitate latè probavimus, allegat Anti-thesium Auctor, primo loco sophisma jam ante refutatum de Michaële Baio. Secundo alleget quod

quod nostra videatur profluxisse ex impuris, ut ait, Lutheri, Calvini, aliorumq; Hæreticorum fontibus. Audiatur, pergit, Lutherus resol. 2. contra Conclusiones Eckianas. Deinde subjungit sequentia velut ex Luthero desumpta: sexto, inquit (Lutherus) adduco rationem, qua utitur Augustinus lib. 4. contra Iul. cap. 3. (hæc Augustini ratione usum me esse, velut crimen mihi objicit Anti-theſium Auctor) virtutes (à vitiis) discernuntur finibus non officiis: jam qualibet virtus extra gratiam quarit q̄ sua sunt, nec potest querere qua Dei sunt; quia non potest in opus Charitatis de qua dicitur laude propria: Charitas non quarit qua sua sunt: quod verò dicitur: nonnè Caiphas prophetavit verum? nonnè Matt. 7. multi prophetaverunt in nomine Christi & multas virtutes fecerunt? Respondeo vera sed non verè dixerunt, bona sed non benè fecerunt &c..... eodem modo & bona illa opera sapientia, virtutum &c..... bona sunt valdè: sed quia non in finem debitum referuntur, bona faciunt sed non benè. Hæc Auctor Anti-theſium ex Luthero. Addit similia quædam ex Calvino, & ex aliis Hæreticis. Sed quorsum hæc adferuntur, nisi ut hinc concludat me malè sentire, quia in quibusdam mecum sentiunt aliqui Hæretici. Potestne dari argumentum ineptius? nunquid enim argumento similis formæ, vel potius similis deformitatis cogemur Verbi Incarnationem, SS. Trinitatis Myſterium, quin & Divinitatem ipsam negare; quia Verbum esse incarnatum, Deum trinum & unum esse asseruerunt Lutherus, Calvinus, Chamarius, Petrus Martyr turpis Hæreticus &c. ? Observet, quæso, ex hoc exemplo Theſium Lector, quanta sit stoliditas argumentorum quibus Adversarii nostri in simili forma jam sexcenties fuerunt usi, sive pro sua gratia Moliniana, dum nos asserimus necessariam esse in hoc statu per se efficacem; sive pro suis probabilitatibus, dum nos negamus ignorantiam juris naturæ nunquam excusare in totum quod sit contra illud; sive pro sua sententia negante obligationem agendi omnia propter Deum, dum nos dicimus omnia in Deum esse referenda. Reducuntur namque ad hanc formam: Lutherus, Calvinus, Chamarius, & Petrus Martyr turpis Hæreticus dixerunt omnes actus nostros faciendos esse ad honorem Dei, (quis hoc non miretur ab aliquo Catholico negari?) ergò hoc est falsum, suspectum de hæresi &c. sive ad hanc quæ prorsus eadem est: Lutherus, Calvinus, &c. dixerunt Deum unum existere, esse Trinum in personis, Verbum esse Incarnatum, ergò hoc est falsum, suspectum de hæresi &c. Mirum quidem quòd talibus argumentis uti unquam inceperint viri qui Theologiam Scholasticam, adeoq; argumenta proponendi ac dissolvendi methodum profitentur: sed magis mirum quod postquam illorum argumentorum ineptia publicè toties ostensa est, illis in hodiernum usque diem uti non erubescant. Verùm quid miror? non adèd id mirum est: valent namque ejusmodi sophismata apud imperitos, ut est hominum pars maxima; valent apud illos, quod præcipuum est, quibus ob negotiorum magnitudinem ac multitudinem non vacat ista scrutari, sed superficialitèr solummodò aspicere: valent denique apud illos ferè omnes, qui nostrorum ad sophismata illa responsiones vel nunquam videre possunt, vel ab Adversariis deterriti legere timeant.

CONCLUSIO QUINTA:

Respondetur ad ea quæ contra sententiam Lovaniensium de referendis actibus in Deum, & pro sua illi opposita adfert Auctor Anti-theſium ex Concilio Trid.

IN tertia Anti-theſi aſſeritur quòd doctrina noſtra de actibus referendis in Deum videatur damnata eſſe à Sacroſancta Synodo Tridentina, eſt igitur (ut ibidem inferitur) omninò rejicienda. Allegato deinde hoc Canone ex ſeſſ. 6. *ſi quis dixerit gehenna metum per quem à peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores pejores facere: anathema ſit*: ſubjungitur in dicta Anti-theſi: *baud dubiè damnatur hic Martinus Lutherus, hic verò ſolùm dixit gehenna metum peccatum eſſe defectu Charitatis*. Reſpondeo in primis, ſi Lutherus pronuntiaverit hanc proſitionem indefinitam, adeoque univerſalem, utpotè doctrinalem, prout à Concilio condemnatur: *gehenna metus eſt peccatum*; falſum dixit: neque hoc nos dicimus: nam agnoſcimus gehennæ metum, nimirùm ex Charitate procedentem, qui non ſit peccatum. Secundò ſi dixerit ipſum gehennæ metum in homine in quo nulla prorsùs eſt dilectio Dei, eſſe malum; rursùs falſum dixit: neque hoc nos dicimus, ſed ſolummodò dicimus quòd ipſa omiſſio dilectionis Dei, item complexum ex timore gehennæ, & illà omiſſione ſit peccatum. Tertio, cùm inter articulos Lutheri in Congregationibus Concilii propoſitos ſecundus ſit hic: *fidem qua juſtificat eſſe fiduciam, per quam creditur peccata per Chriſtum eſſe remiſſa: juſtificatoſque teneri ad firmiter credendum ſibi peccata eſſe remiſſa*; ſentire debuit Lutherus, quòd timor gehennæ ſit malus, quia deſtruit fidem quam ipſe aſſerit: hoc verò quantum abſit à Lovaniensium ſententia, non eſt opus dicere. Quarto, cùm Lutherus, ut patet ex articulo 19. & 20. in Concilio propoſitis, ſenſerit omnia hominum etiam ſanctiſſimorum opera eſſe peccata, nimirùm propter infectio-nem à natura corrupta; ſentire debuit quòd ea de cauſa etiam metus gehennæ ſit peccatum: à quo iterùm longiſſimè diſtant Lovaniensium. Quintò denique, ex citato Canone Conc. Tridentini apparet Lutherum idcirco illic eſſe condemnatum, quòd putaret timore gehennæ peccatores pejores fieri: in quo Lovaniensium, uti & Auguſtinus ei directiſſimè opponuntur, dum cum illo docent, etſi ſolo timore pœnæ nemo juſtificetur, per illum nihilominùs concupiſcentiam ſive cupiditatem peccandi diminui. Videt porrò hinc Lectòr, quòd ad minus in quinque punctis circa metum gehennæ diſcrepemus à Luthero, & quòd ad minus in quatuor falſum dixerit Anti-theſium Auctor, dum ait quòd Lutherus ſolùm dixerit gehennæ metum peccatum eſſe defectu Charitatis. Denique videt hinc Lectòr, quòd ad minus ex quinque capitibus defectuoſa ſit conſequentia, qua in Anti-theſibus ex condemnatione ſententiæ Lutheri de metu gehennæ, inferitur condemnatio ſententiæ noſtræ de actibus in Deum referendis.

Contra dictam Lovaniensium doctrinam de actibus in Deum referendis, in Anti-theſibus etiam allegatur ex eàdem ſeſſ. 6. Trid. Canon 31. : *ſi quis dixerit juſtificatum peccare dum intuitu aterna mercedis operatur; Anathema ſit*. Recitato Ca-

noſi

noni subjungitur in Anti-theſibus: *ſed qui mero iſto intuitu abſque relatione in Deum ex benevola & caſta Dei dilectione operatur, is proprie illo intuitu operatur, ergo qui dicit eum peccare, anathema ſit.* Deinde ibidem aſſeritur veluti ex doctrina noſtra de actibus referendis in Deum conſectaneum, quòd nos dicamus talem peccare. Si luberet hoc argumentum, quemadmodum ante allegatum de Luthero, rursùs cum omnibus ſuis circumſtantiis ſcrutari; fortè non pauciores iterùm quàm quinque falſitates detegeremus in ejus conſequentia. Verum ſufficient, credo, hæc pauca. Concil. Trid. hunc Canonem pronunciat ſecundùm doctrinam Capituli 11. ead. ſeſſ. ad cujus doctrinam, potiffimùm ſine capituli comprehenſam Canon ille veluti conſequens ad ſuum antecedens refertur. Doctrina iſta Capituli 11. ſic habet: *conſtat eos orthodoxæ Religionis doctrinæ adverſari, qui dicunt juſtum in omni bono opere ſaltem venialiter peccare; aut, quod intolerabilius eſt, pœnas æternas mereri: atque etiam eos qui ſtatuunt in omnibus operibus peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam:* Canon proinde anathema pronunciat in illos, qui allegatæ Doctrinæ capituli 11. contrariantur, id eſt, in illos qui indefinite, adedòque univerſaliter, quia doctrinaliter pronuntiant juſtificatum peccare dum intuitu æternæ mercedis bene operatur: hi enim dum ita univerſaliter pronuntiant, dicunt etiam peccare illum, qui ſuam ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam. Hinc meritò ad latus Canonis prædicti citatur caput 11. in fine, & ad latus finalis partis dicti capituli 11. meritò citatur allegatus Canon 31. ut Lector diſcat hunc ex illa interpretari; quod ſi fiat, conſpicuum eſt, quòd doctrinæ noſtræ de actibus referendis in Deum Concilium Trid. non ſolùm non obſiſtat, ſed etiam mirè faveat, dum indicat mercedem intuendam æternam, cum hoc ut in primis glorificetur Deus.

Quòd Calvinus doctrinæ iſti ſaluberrimæ ſe opponat, vel non opponat; nihil facit ad rem noſtram: prout etiam nihilo minùs vera eſt doctrina noſtra de actibus referendis in Deum, ſive Calvinus ita, ſive ſecus ſentiat; quemadmodum, ut in anteriori Concluſione dictum, non idedò minùs verè credimus Deum eſſe in eſſentia unum, & in perſonis trinum quia Calvinus in hac parte nobiſcum ſentit. Notet interim lector hic iterùm reproduci ineptum illud argumentandiſgenus, anteriori Concluſione culpatum quidem, ſed infra condignum, ut loquuntur. Cæterùm ſi cum Auguſtino cogites, quod ubi major Charitas ibi minor Cupiditas, ac proindè in beatitudine, cum illic vel potius illa futura ſit maxima Charitas, nulla ibi erit Cupiditas; ſi, inquam, hæc cum Auguſtino cogites, facilè cum eodem pronuntiabis: *tunc eſt optimus homo, cum tota vita ſua pergit ad incommutabilem vitam, & toto affectu inhaeret illi.* De Doctr. Chriſt. lib. 1. cap. 22. Hinc potius diceremus non omnindò rectè petere, qui aliquid petit non in ordine ad vitam æternam; quàm non rectè petere, qui petit propter vitam æternam: nam ut iterùm Auguſtinus: *quidquid aliud petitur, nihil petitur.* tract. 102. in Joan. & alibi: *qui non gemit ut peregrinus non gaudebit ut civis.* In Pſal. 148. Dicat jam adhuc Anti-theſium

sum Auctor secundum nos justum peccare dum intuitu æternæ mercedis bene operatur. Patet interim ex his omnibus quàm imbecilla sint Adversarii argumenta contra doctrinam de actibus in Deum referendis ex Can. 8. & 31. sess. 6. Concil. Trid. allegata.

Non minus infirmum est quod ducitur in prædicta tertia Anti-thesi ex ejusdem sess. 6. cap. 6. Docetur, inquit, peccator per fidem, timorem Domini, & spem tanquam per gradus tendere ad amorem justitiæ ipsamq; justificationem: potestne, addit, cupiditas mundi, quæ à Ioanne prohibetur, fructio creaturæ, amor sui, qui se pro fine ultimo habet, radix omnium malorum, gradus esse ad amorem Dei castum & ipsam justificationem? his omnibus responderetur, quòd fides Theologica involvat castam primæ veritatis dilectionem, & spes similiter, prout est virtus Theologica ac supernaturalis: non est proindè necessarium, ut malè contendit Anti-thesis, ut illa procedant ex cupiditate, nusquam enim dictum est in sacris Litteris: cupiditas credit, cupiditas sperat, sicut dictum est. *Charitas credit, & Charitas sperat.* Nec refert quod illa disponant ad illam dilectionem qua Deus velut omnis justitiæ fons diligi incipit, quia dilectio Dei imperfectior ad perfectiorem disponere potest. Quod timorem attinet, si sit ille quem initialem vocant, non est sine omni casta Dei dilectione; si vero merè servilis sit, adhuc potest, nimirum per modum removentis prohibens, eo sensu ad justificationem disponere, quòd faciat subjectum suum ad eam minùs indispositum. Siquidem contingit non rarò ut cupiditas intensione minor & reatu major, ab alia cupiditate quæ sit intensione major & reatu minor vincatur, & sæpius ut diminuat: Quin & timor purè servilis, etsi radix ejus foret cupiditas reatu & intensione minor, posset hic esse utilis, obtundendo scilicet fervorem cupiditatis quæ reatu & intensione est major. Ex his omnibus patet quot quantisque titulis utilis sit memoria novissimorum, & timor qui hinc nascitur, etiam ille, quem merè servilem vocant. Patet secundò quam alieni simus à doctrina sive Lutheri, sive cujuscumque alterius pronuntiantis indefinitè & doctrinaliter, adeoque universaliter: *gehenna metus est peccatum, item, gehenna metus peccatores peiores facit.*

CONCLUSIO SEXTA.

Expenduntur quæ in Anti-thesi quarta allegantur ex Augustino pro sententia negante obligationem actus referendi in Deum.

IN hac quarta Antithesi assignantur varia ex Augustino, ut hinc conficitur quod Augustinus secus quàm Lovanienses senserit de actibus in Deum referendis (quæ ex aliis interpretantibus locum Apost. primæ ad Cor. 10. obiter allegantur non est operæ pretium refutare) Ex Augustino in Psal. allegantur hæc: *suggero remedium unde tota die laudes Deum si vis: quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum: quando cantas hymnum, laudas Deum, quoties tu cessasti ab hymno cantando, discedis ut reficiaris, noli inebriari, & laudasti Deum. Negotia agis? noli fraudem facere, & laudasti Deum, Aug. in Psal. 34. Concione 2. Secundò adfert ista: si ergo bene agit*

agis, & quod manducas, & bibis & ad refectiorem corporis sumis, reparationemq; membrorum, gratias agens ei, qui tibi praubit ista solatia, & cibus tuus & potus laudat Deum: si verò natura debitum immoderatione voracitatis excedas, & vinolentia te ingurgites, quasilibet laudes Dei lingua tua sonet, vita blasphemat: post cibum & potum requiescas ut dormias, nec in hoc aliquid turpiter agas.... sit castus cum conjuge thorus, & si est cura propagandi liberos, non sit effrenata luxuries libidinum & c. quid si somnus advenit & cum dormis, innocentia somni tui laudat Deum: laudas cum agis negotium, laudas cum cibum & potum capis, laudas cum in lecto conquiescis, laudas cum dormis. Aug. in Psalm. 146.

Hæc etsi in speciem aliquid probare videantur, revera tamen nihil omnino probant. Primò quidem, quia ibi quæstio de actibus in Deum referendis nec examinatur, nec tractatur, nec omnino attingitur; sed quæstio planè alia: nam occasione hujus versus: *& lingua mea meditabatur justitiam tuam, totâ die laudem tuam,* qui est ultimus Psalmi 34. & occasione illius: *Laudate Dominum, quoniam bonus est Psalmus, Deo nostro sit jucunda decoraq; laudatio,* qui est primus Psalmi 146. docetur quod non solâ linguâ, sive non solâ voce aut cantu, sive quod non solis Psalmis recitandis aut cantandis Deus laudetur, sed quod etiam exercitio bonorum operum, & omissione malorum Deus laudetur: patet ex verbis allegatis, & magis si legatur in ipso Augustino totus contextus. Hæc verò quæstio an Deus solâ voce, an verò etiam opere laudetur, plurimùm distat à quæstione de actibus referendis in Deum, quæ hic ne tangitur quidem. Et hinc in primis conficitur, quod allegata nil faciant contra aut edictam doctrinam Lovaniensium, vel potius, ut in Concl. 6. Thesium nostrarum de Charitate ostendimus, ipsius Augustini. Deinde probatur quod malè allegentur prædicta, quia nemo potest admittere quod ullus hominum Deum verè laudet per opera non relata in Deum, aut per omissionem malorum rursùs non relata in Deum: quia cum non faciat aut omittat illa in laudem sive honorem Dei, non laudat, sive non honorat Deum. Hinc S. Augustinus utroque loco in Anti-thesibus allegato clarè exprimit, ut quis operibus Deum laudet se requirere, non dicit ut bona agat, sed ut bene agat. *Quidquid egeris,* inquit primo loco, *bene age,* & in fine addit: *in innocentia operum tuorum preparate ad laudandum Deum totâ die* (finalia illa verba cur Anti-thesium Auctor omisit?) Ecce quomodo Augustinus requirat ut qui operibus Deum laudat, bene agat; item ut præparet se ad laudandum Deum: debet proinde pro fine habere laudem Dei. Non absimilia exprimit Augustinus verbis secundo loco allegatis in Psalm. 146. *si ergo bene agis,* inquit, *& quod manducas & bibis, & ad refectiorem corporis sumis, reparationemque membrorum, GRATIAS AGENS EI qui tibi praubit ista solatia, & c.*

Ubi nota verba illa: *bene agis, gratias agens ei, &c.* Quibus iterùm indicatur, ut Deus laudetur per opera bona, hæc fieri debere bene, sive ex intentione bona, quæ; ut latè ostensum in Thesibus nostris de Charitate, potissimùm Conclusionè 2. debet esse intentio Charitatis, *Charitatem voco,* inquit idem Augustinus, *motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque Proximo propter Deum, &c.* Proinde sicut ut opera bona, ut per illa laudetur Deus, debent fieri bene; ita juxtâ principia

Au-

Augustini debent fieri ex Charitate, id est, ex casta Dei dilectione. Præterea si, ut vult Anti-thesium Auctor, ex mente Augustini Deum laudemus per opera bona non facta ex casta Dei dilectione, ergo laudamus per opera non facta ex gratia, quod nunquam admittere potuit tantus gratiæ defensor; licet id satis consequenter admittere posset, qui Charitatem vult esse amorem boni honesti creati; qualem amorem dari sine gratia, nihil vetat.

Denique si Deum laudemus per opera non facta ex Charitate, sive casta Dei dilectione, ergo secundum principia Augustini, per opera quæ fiunt ex cupiditate. Nam primum & evidens Augustini principium est: *aut cupiditate aut Charitate*, sed inauditum est quod Deum laudemus per opera facta ex cupiditate sive concupiscentia, ergo non nisi per illa quæ fiunt ex Charitate sive casta Dei dilectione. Amor enim creaturæ rationalis, ut latè ostensum Concluf. secunda in Thesis nostris de Charitate, adæquatè dividitur secundum verissima August. principia in castam Dei dilectionem sive charitatem, & cupiditatem sive concupiscentiam. Quâ unâ divisione stabilitâ, corruunt omnia quæ in Anti-thesi 4. & in aliis ejusdem Auctoris Thesis ex August. perperam fuerunt allegata pro sententia negante obligationem referendi actus in Deum. Etenim cum nunquam liceat agere ex cupiditate sive concupiscentia; semper agendum est ex Charitate sive casta Dei dilectione: hinc ab illa divisione putat Anti-thesium Auctor nos detertere per ordinarium suum Sophisma: *ita Bajus, ita Lutherus, &c.* simili nimirum actu, quo famosum discrimen inter donum perseverantiæ primi & secundi statûs, etsi ab Augustino adco stabilitum, vult nobis facere terribile, quia gratiæ Molinistiæ summè inimicum, dicendo quod eodem usi fuerint Lutherus, Calvinus, &c. & hic quidem vigesies, quasi nonnisi hæretica dicerent Hæretici, quod evidenter falsum esse jam toties probatum est, & necdum capitur, aut non capi flagitur.

Hæc ad Anti-theses: si tamen earum Auctor plura, pro intellectu præsertim sententiæ S. Augustini de obligatione referendi actus in Deum petat, Deo donante habebit. Nos interea expectamus responsum ad quæstionem toties à nobis ei propositam: quid ad *veram suam germanamque ac practicam probabilitatem*, quam veluti securam morum regulam nobis obtrudere vult, requiri & sufficere sentiat.

P E R T I N E N S.

SI nomen Christi ad rem aliquam affirmandam assumere velis, debes *in veritate & in judicio & in justitia*: quomodo ergo Auctor Anti-thesium tum in his, tum in anterioribus suis Thesis, & principuè in magnificis earum titulis, adversus sententias Lovaniensium obtestatus est *authoritatem Vicariorum Christi sine veritate, sine judicio, & sine justitia?*

A L I V D.

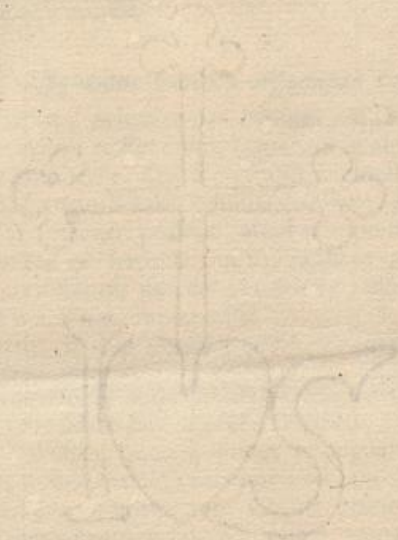
Sententiam de obligatione actus in Deum referendi nos sanctam, Auctor Anti-thesium nimis rigidam dicit: ut ut sit, non potest ille assignare rationem justam, cur plures conatus contra sententiam illam adhibuerit, quam pro extirpandis centenariis aliis, quæ ob nimiam laxitatem sunt scandalosæ & in praxi perniciosæ.

F I N I S.

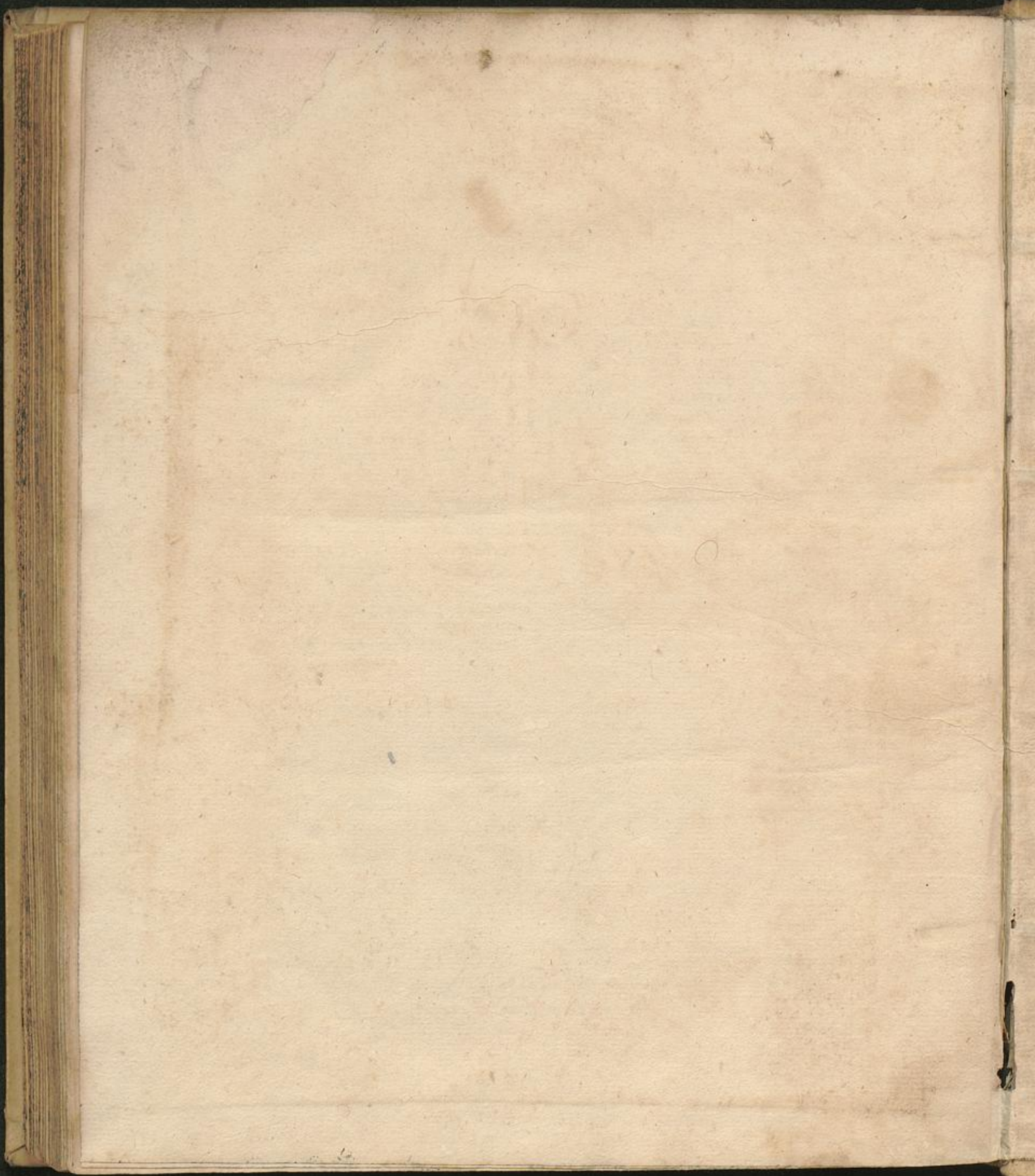

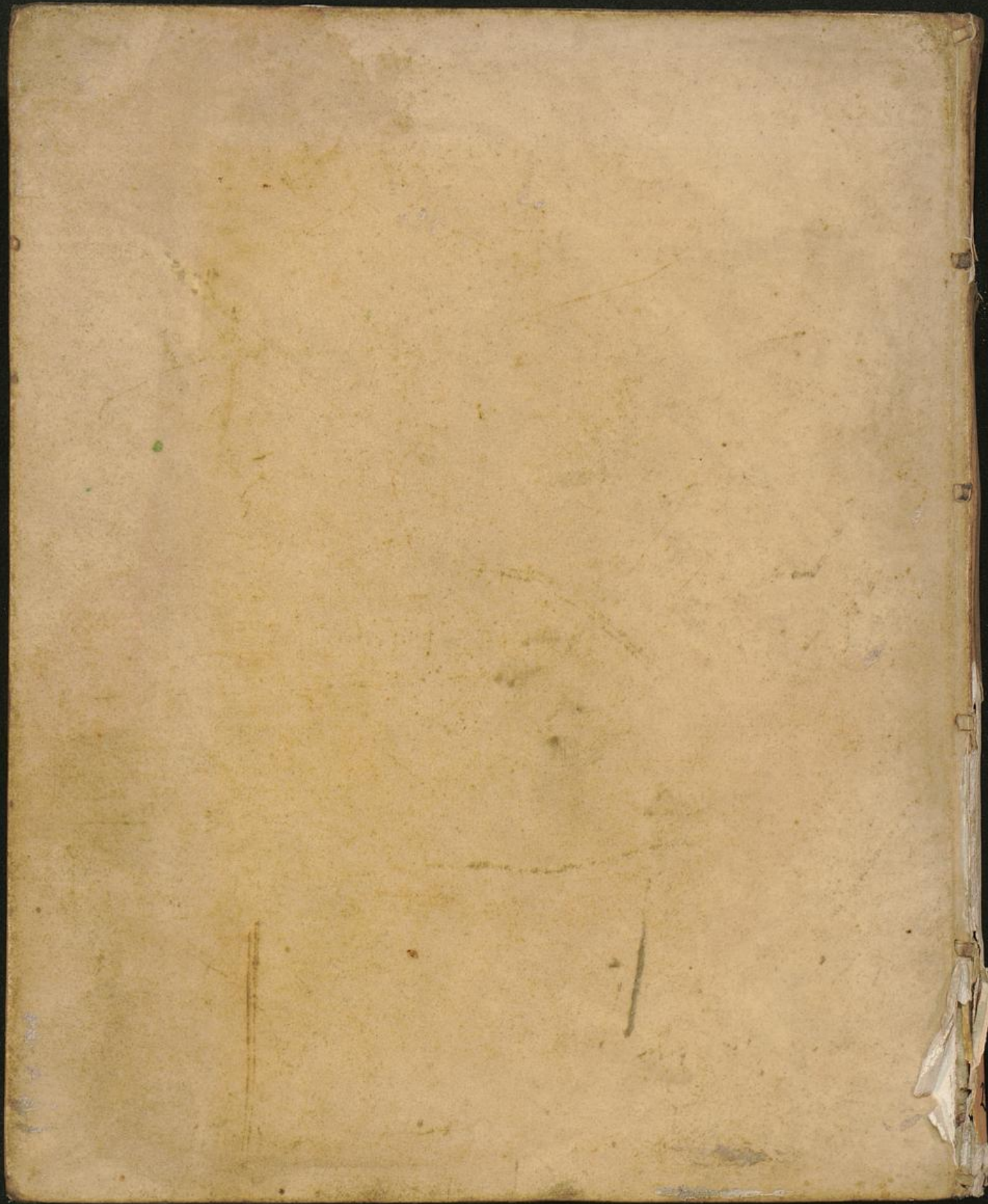

Theles
Doctorū
Academia
Lovan.

Th

2170